

Achtergronddocument

Verantwoordingsonderzoek bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2011 (VIII)

16 mei 2012

Algemene Rekenkamer
Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

070 - 3424344
voorlichting@rekenkamer.nl
www.rekenkamer.nl

Inhoud

1	Over dit onderzoek	1
2	Beleidsinformatie	2
2.1	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	2
2.2	Media	4
3	Bedrijfsvoering	7
3.1	Oordeel over de bedrijfsvoering	7
3.1.1	Onvolkomenheid in het inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij het bestuursdepartement	8
3.1.2	Onvolkomenheden in het inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij de baten-lastendiensten DUO en NA	9
3.1.3	Onvolkomenheid in het subsidiebeheer bij DUO	9
3.1.4	Onvolkomenheid uitvoering informatiebeveiliging directie FM/ICT	10
3.1.5	Onvolkomenheid uitvoering informatiebeveiliging baten-lastendienst DUO	11
3.2	Overzicht organisatieonderdelen	11
3.2.1	Personeelsbeheer	13
3.2.2	Vertrouwensfuncties	13
3.2.3	Toezicht informatiebeveiliging directie Bestuursondersteuning en Advies (BOA)	14
3.3	Ontwikkeling bedrijfsvoering	15
3.4	Oordeel over totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering	16
4	Financiële informatie	17
4.1	Oordeel over financiële informatie	17
4.2	Overzicht per begrotingsartikel	20
5	Reactie minister van OCW	23
	Audit Actielijst	30
	Onderzochte prestatie-indicatoren	33

Overzicht fouten en onzekerheden in de financiële informatie in het jaarverslag 2011 van het Ministerie van OCW	34
Afkortingen	42
Literatuur	43

1 Over dit onderzoek

1

In deze rapportage presenteren wij de resultaten van ons verantwoordingsonderzoek naar het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) (VIII) en naar de bedrijfsvoering van dit ministerie in 2011. Dit is een uitgebreide versie van onze rapportage, een beknopte versie van de rapportage over dit onderzoek hebben wij op 16 mei 2012 aan de Tweede Kamer gestuurd (Algemene Rekenkamer, 2012a).

Leeswijzer

In ons verantwoordingsonderzoek kijken wij naar:

- de beleidsinformatie in het jaarverslag (hoofdstuk 2);
- de bedrijfsvoering en de informatie daarover in het jaarverslag (hoofdstuk 3);
- de financiële informatie in het jaarverslag (hoofdstuk 4).

De reactie van de minister staat in hoofdstuk 5.

2 Beleidsinformatie

2

In het jaarverslag verantwoordt de minister zich over de kosten van beleidsprestaties en de daarmee bereikte resultaten. Bij twee artikelen hebben wij onderzocht in hoeverre dat is geslaagd: «Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie» (artikel 4) en «Media» (artikel 15). In het bijzonder hebben wij gekeken naar de beschikbaarheid van relevante informatie en de kwaliteit daarvan.

2.1 Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie

Van artikel 4 «Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie» hebben wij de volgende doelstellingen onderzocht:

- deelnemers volgen beroepsonderwijs en volwasseneneducatie in voldoende toegeruste instellingen (€ 2,98 miljard);
- deelnemers kunnen zonder drempels beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften (€ 188,4 miljoen).

Welke informatie hadden wij in het jaarverslag verwacht?

Wij zouden, kijkend naar de doelstellingen van het beleid, informatie verwachten over:

- de instrumenten die de minister heeft ingezet om ervoor te zorgen dat instellingen «voldoende toegerust» zijn;
- het aandeel «voldoende toegeruste instellingen» en het aantal of aandeel deelnemers aan deze instellingen;
- welke drempels er zijn voor (potentiële) deelnemers aan beroepsonderwijs en volwasseneneducatie;
- welke instrumenten de minister heeft ingezet om ervoor te zorgen dat deze drempels worden weggenomen;
- of er, dankzij het beleid van de minister, minder drempels bestaan;
- welke instrumenten de minister heeft ingezet om ervoor te zorgen dat deelnemers beroepsonderwijs en volwasseneneducatie heeft gevolgd dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften;
- het aandeel deelnemers dat beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgt dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften;

- de begrote en bestede gelden waarmee de minister instrumenten heeft gefinancierd en een toelichting op eventuele verschillen tussen begroting en realisatie.

3

*Onduidelijkheid over maatwerk en wegnemen drempels bij
beroepsonderwijs en volwasseneneducatie*

Uit het jaarverslag blijkt dat de minister van OCW inzet op het wegnemen van drempels voor het volgen van beroepsonderwijs en volwasseneneducatie om ervoor te zorgen dat deelnemers onderwijs volgen dat bij hen past. Het blijft echter onduidelijk welke drempels de minister precies wil wegnemen en of dat is gelukt met de € 188,4 miljoen die zij daaraan heeft uitgegeven. Wij bevelen de minister aan om ervoor te zorgen dat daar informatie over beschikbaar komt.

Het jaarverslag bevat informatie over de deelname aan beroepsonderwijs en volwasseneneducatie, maar over hoeveel deelnemers beroeps- onderwijs volgen «dat het best bij hen past» geeft de minister geen informatie. Wel vermeldt zij het percentage deelnemers dat tevreden is over de begeleiding bij de studie.

In het jaarverslag verantwoordt de minister zich tevens over de begrote en bestede gelden waarmee de minister instrumenten heeft gefinancierd.

Wat staat erover in het jaarverslag? ¹	Wat is de kwaliteit daarvan?
Informatie over welke instrumenten de minister heeft ingezet om ervoor te zorgen dat deelnemers beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen op «voldoende toegeruste» instellingen.	Dit is relevante informatie over wat de minister met het uitgegeven geld heeft gedaan.
Informatie over de kwaliteit van dit onderwijs, bijvoorbeeld het percentage opleidingen met voldoende examenkwaliteit (63%) en het percentage opleidingen dat onderwijs geeft volgens de richtlijnen van de 850 uren norm (79%).	De informatie over het percentage opleidingen dat onderwijs geeft volgens de richtlijnen van de 850-urennorm is relevante en actuele informatie. De informatie over het percentage opleidingen met voldoende examenkwaliteit is van 2009 en dus niet actueel en daardoor minder relevant om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen in de realisatie van het beleidsdoel in 2011.
Een verwijzing naar de website van de Inspectie van het Onderwijs die de individuele prestaties van alle roc's, aoc's, vakinstellingen en niet-bekostigde instellingen met erkende mbo-opleidingen daar heeft gepubliceerd.	Dit is relevante informatie over de kwaliteit van instellingen waar deelnemers beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgen. ²
Informatie over de deelname aan beroepsonderwijs (488700), de kosten daarvan per mbo-deelnemer (€ 7300) en het diplomaresultaat per niveau (niveau 1: 58%, niveau 4: 72%).	Deze informatie sluit goed aan bij het instrument waar veruit het meeste geld naartoe gaat: de bekostiging van roc's. De informatie over diplomaresultaten is echter niet actueel (2009).
Percentage deelnemers dat tevreden is over de begeleiding bij de studie (55%).	Deze informatie zegt iets over de beleving van de deelnemer, niet over de vraag in hoeverre drempels voor de deelnemers zijn weggenomen. Ook deze informatie is niet actueel(2010).
Welke informatie ontbreekt?	Wat is er bekend?
Informatie over welke drempels er zijn voor (potentiële) deelnemers aan beroepsonderwijs en volwasseneneducatie en of er, dankzij het beleid van de minister, minder drempels bestaan.	Wij hebben geen voorbeeld kunnen vinden van informatie die bij het departement bekend is maar niet in het jaarverslag staat.
Informatie over het aandeel deelnemers dat beroepsonderwijs en volwasseneneducatie volgt dat het best past bij hun talenten en specifieke behoeften.	Wij hebben geen voorbeeld kunnen vinden van informatie die bij het departement bekend is maar niet in het jaarverslag staat.

2.2 Media

¹ Wij concentreren ons hier op de informatie die strookt met wat wij in het jaarverslag verwachten aan te treffen, dit is dus geen uitputtende opsomming van de informatie in het jaarverslag.

² Wij hebben geen onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van deze informatie.

Van artikel 15 *Media* hebben wij de volgende doelstelling onderzocht:

5

- Bevorderen dat alle burgers toegang hebben tot een kwalitatief hoogwaardig, onafhankelijk en pluriform media-aanbod (€ 910,4 miljoen).

Welke informatie hadden wij in het jaarverslag verwacht?

Wij zouden, kijkend naar de doelstellingen van het beleid, informatie verwachten over:

- het adequaat functioneren van de media op alle onderdelen van de doelstelling: toegankelijkheid, kwaliteit, onafhankelijkheid en pluriformiteit;
- welke acties de minister heeft ondernomen om ervoor te zorgen dat de media op de hierboven beschreven onderdelen adequaat functioneren;
- de ingezette financiële middelen en eventuele verschillen met de begroting.

De minister verwijst in haar jaarverslag onder meer naar de Mediabegrotingsbrief die jaarlijks in november met de Tweede Kamer wordt besproken. Deze brief bevat veel informatie over wat de minister heeft gedaan, welke prestaties de media hebben geleverd en wat daarmee is bereikt. De Mediabegrotingsbrief wordt op deze manier gebruikt om verantwoording af te leggen over het voorgaande jaar. De minister doet dat niet in haar jaarverslag omdat de verantwoordingsgegevens door de Publieke Omroep moeten worden aangeleverd en deze niet op tijd binnen zijn om ze op te nemen in het jaarverslag.

In het jaarverslag verantwoordt de minister zich tevens over de begrote en bestede gelden waarmee de minister instrumenten heeft gefinancierd.

Wat staat erover in het jaarverslag?³	Wat is de kwaliteit daarvan?
Een verwijzing naar de Mediabegrotingsbrief.	Deze Mediabegrotingsbrief bevat veel informatie over wat de minister heeft gedaan, welke prestaties de media heeft geleverd en wat daarmee is bereikt.
Een verwijzing naar het rapport <i>Kerncijfers 2007-2011</i> . Daarin staat onder andere het aandeel landelijke publieke televisie in totale kijktijd vermeld (34,4% in 2011).	Dit is relevante informatie.

³ Wij concentreren ons hier op de informatie die strookt met wat wij in het jaarverslag verwachten aan te treffen, dit is dus geen uitputtende opsomming van de informatie in het jaarverslag.

Wij constateren dat de informatie die wij verwacht hadden aan te treffen in het jaarverslag, daar ook staat, onder andere door middel van een verwijzing naar andere documenten.

6

Minder inzicht in prestaties en effecten in Begroting 2012

De minister van OCW heeft de begroting 2012 ingericht volgens de uitgangspunten van «Verantwoord begroten». Zij heeft ervoor gekozen om haar algemene doelstellingen niet meer uit te werken in operationele doelstellingen. Ook zijn in de OCW-begroting 2012 minder prestatie-indicatoren opgenomen. Door de nieuwe inrichting van de begroting en het jaarverslag krijgt de Tweede Kamer wel inzicht in de inzet van de minister, maar weet zij niet in hoeverre deze inzet bijgedragen heeft aan de beoogde maatschappelijke effecten. De minister geeft in het jaarverslag aan dat zij, volgens de richtlijnen van «Verantwoord begroten», de relatie tussen de instrumenten en de realisatie van maatschappelijke effecten niet meer hoeft toe te lichten wanneer de minister niet eindverantwoordelijk is voor deze effecten. Wij vinden dat de minister altijd zou moeten aangeven welke maatschappelijke effecten zij wil bereiken en in hoeverre de inzet van de minister daartoe bijgedragen heeft.

Reactie van de minister

De minister geeft in haar reactie aan dat OCW verheugd is met het oordeel van de Algemene Rekenkamer dat de beleidsinformatie deugdelijk tot stand is gekomen, met uitzondering van twee foutieve bronvermeldingen, en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften. Een grote hoeveelheid aanvullende informatie is te vinden in het tegelijk met het Jaarverslag uitgebrachte document *Kerncijfers 2007-2011*.

De reactie van de minister geeft ons geen aanleiding tot een nawoord.

3 Bedrijfsvoering

7

Dit hoofdstuk gaat over de bedrijfsvoering van het Ministerie van OCW en over de informatie daarover in het jaarverslag. Achtereenvolgens komen aan bod:

- ons oordeel over de bedrijfsvoering (§ 3.1);
- een overzicht van de organisatieonderdelen van het ministerie (§ 3.2);
- ontwikkelingen in de bedrijfsvoering (§ 3.3);
- ons oordeel over de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering (§ 3.4).

3.1 Oordeel over de bedrijfsvoering

Oordeel

De onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van het Ministerie van OCW voldeden in 2011 aan de daaraan te stellen eisen met uitzondering van:

- Inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij het bestuursdepartement, directie Facilitair Management/ICT (FM/ICT, voorheen: directie concernondersteuning) (sinds 2009).
- Inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij de baten-lastendienst Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (sinds 2011).
- Inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij de baten-lastendienst Nationaal Archief (NA) (sinds 2011).
- Subsidiebeheer DUO (sinds 2011).
- Informatiebeveiliging: Uitvoering informatiebeveiliging directie FM/ICT (sinds 2010).
- Informatiebeveiliging: Uitvoering informatiebeveiliging baten-lastendienst DUO (sinds 2011).

Het aantal onvolkomenheden is per saldo gestegen van drie naar zes. Daarnaast zien wij beperkt verbeteringen in de bestaande onvolkomenheden. De verbeteracties voor het inkoopbeheer zijn te laat gestart om nog effect op 2011 te hebben. Wij vragen specifiek aandacht voor het inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij het bestuursdepartement omdat dit nu voor het derde jaar een onvolkomenheid is.

8

Hieronder lichten wij de afzonderlijke onvolkomenheden toe.

3.1.1 Onvolkomenheid in het inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij het bestuursdepartement

Ook in 2011 is het Ministerie van OCW onvoldoende in staat gebleken om het inkoopproces voldoende beheerst te laten verlopen.

De verbeteracties voor het inkoopproces die door het Ministerie van OCW in 2011 zijn ondernomen willen wij niet onvermeld laten. Directie FM/ICT heeft een plan van aanpak opgesteld, waarin maatregelen zijn uitgezet om tot een verbetering van het inkoopproces te komen. In oktober 2011 is de Taskforce Inkopen voor het eerst bijeengekomen. De Taskforce Inkopen beoogt zorg te dragen voor een beheerst inkoop- en contractbeheerproces bij het Ministerie van OCW.

Hoewel bovenstaande verbeteracties effect hebben, zijn ze te laat gestart om nog een positief effect op de inkopen in 2011 te hebben; het volledig uitvoeren van een Europese aanbesteding vraagt al snel een half jaar aan doorlooptijd.

Al twee jaar wijzen wij erop dat er beter en vooral *centraal* toezicht moet komen op het inkoopproces. Een toezicht dat ertoe leidt dat alle voorgenomen inkopen van het ministerie bij elkaar worden opgeteld om te bepalen of deze Europees moeten worden aanbesteed. Verder dient dit centrale toezicht te borgen dat bij raamovereenkomsten met meerdere leveranciers de voorschriften voor nadere concurrentiestelling worden nageleefd.

Gebeurt dat niet, dan kunnen er claims komen van leveranciers of vanuit de Europese Commissie. Verder beperkt centraal toezicht het risico dat buiten bestaande raamovereenkomsten wordt ingekocht.

Deze risico's spelen met name bij de inkoop door beleidsdirecties, omdat beleidsdirecties tot de aanbestedingsgrens zelf mogen aanbesteden.

Wanneer het Ministerie van OCW de inkopen van beleidsdirecties blijft uitzonderen van de overige inkopen, en dus niet centraal samentelt, dan zal directie FM/ICT als regisseur van het inkoopproces, nooit in staat zijn om het inkoopproces geheel goed uit te voeren omdat zij daartoe onvoldoende doorzettingsmacht bij de beleidsdirecties heeft.

Een dergelijke doorzettingsmacht heeft de directie Financieel Economische Zaken (FEZ) wél, zoals aangegeven in artikel 6 van het Besluit taak FEZ.

Wij bevelen de minister van OCW aan om FEZ concreet invulling te laten geven aan hun centrale toezichtrol.

De dossiervorming rond het inkoopproces dient te verbeteren door verschillende dossiers per aanbesteding samen te voegen en de dossiers te completeren. Verder dienen contracten juist, tijdig en volledig te worden geregistreerd in het contractregistratiesysteem (CRIS). Door de op onderdelen ontoereikende dossiervorming konden de auditdienst en wij in diverse gevallen de rechtmatigheid van transacties niet vaststellen.

3.1.2 Onvolkomenheden in het inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij de baten-lastendiensten DUO en NA

Zowel bij DUO als bij het Nationaal Archief (NA) zijn er fouten gemaakt met het Europees aanbesteden. Er zijn zoveel fouten gemaakt dat de tolerantiegrens voor het totaal van baten-lastendiensten is overschreden. Meerdere contracten zijn niet tijdig verlengd of tijdig opnieuw aanbesteed waardoor bestaande overeenkomsten niet rechtmatig zijn verlengd. Verder heeft er onvoldoende concurrentiestelling plaatsgevonden binnen bestaande contracten. De inkoopdossiers zijn verspreid over verschillende elektronische systemen en bieden in de meeste gevallen slecht inzicht in doel- en rechtmatige inkoop.

Wij bevelen de minister aan om aandacht te schenken aan het tijdig verlengen van contracten en het op orde brengen van de inkoopdossiers.

3.1.3 Onvolkomenheid in het subsidiebeheer bij DUO

DUO verleent voor de meeste beleidsdirecties de subsidies en stelt deze later vast. De auditdienst geeft aan dat er veel fouten worden gemaakt in de subsidievaststellingen. De fouten hebben vaak een grote financiële omvang en betreffen:

- Financiële verantwoordingen voldoen niet aan de eisen van de betreffende subsidieregeling en subsidies zijn desondanks vastgesteld (€ 34 miljoen).
- In de beoordeling van de verantwoordingsstukken wordt niet altijd alle relevante informatie betrokken (€ 24 miljoen).
- Fouten bij de administratieve verwerking van subsidievaststellingen waarbij voorschotten te laat (€ 60 miljoen) dan wel te vroeg (€ 84 miljoen) worden afgeboekt, hetgeen leidt tot een onjuiste voorschottenstand.

10

3.1.4 Onvolkomenheid uitvoering informatiebeveiliging directie FM/ICT

Vorig jaar constateerden wij dat het ministerie te weinig aandacht besteedt aan de bescherming van informatiesystemen tegen inbraak, misbruik en uitval. Dit hebben wij in het Rapport bij het Jaarverslag 2010 aangemerkt als een onvolkomenheid bij twee directies van het bestuursdepartement. Het ging om de coördinatie van en het toezicht op de informatiebeveiliging bij de directie Bestuursondersteuning en Advies (BOA) en om de uitvoering van het informatiebeveiligingsbeleid bij de directie Concernondersteuning (thans: FM/ICT). Het ministerie had geen centraal zicht op de mate van naleving van de voorschriften voor informatiebeveiliging. Voor meerdere informatiesystemen ontbraken risicoanalyses en de status van de beveiligingsmaatregelen was niet inzichtelijk gemaakt.

Ten opzichte van 2010 zien wij in 2011 vooruitgang bij directie FM/ICT, doordat inmiddels voor een aantal systemen een risicoafweging is uitgevoerd. Wij constateren echter nog te weinig verbetering in de uitvoering van informatiebeveiliging, waardoor wij het ook dit jaar aanmerken als een onvolkomenheid in de bedrijfsvoering. In 2011 zien wij dat directie FM/ICT niet alle veiligheidsrisico's voor informatiesystemen in beeld heeft gebracht omdat voor een onderdeel van het financieel administratief systeem (SAP-FICO) de vereiste risicoanalyse niet navolgbaar is gedocumenteerd. Het ministerie heeft niet navolgbaar en aantoonbaar haar systemen beveiligd door middel van beveiligingsmaatregelen. Dit laatste geldt voor het financiële systeem (SAP R3), het documentmanagementsysteem (E-Doc) en voor het systeem dat managementinformatie (MAP) genereert uit verschillende onderliggende bronsystemen. Ook zien wij dat het niet voor alle informatiesystemen en voor alle informatieketens duidelijk is wie hiervoor verantwoordelijk is.

Wij bevelen de minister van OCW aan de beveiligingsmaatregelen voor het SAP-systeem, E-Doc en MAP naar aanleiding van risicoanalyses aantoonbaar en navolgbaar te implementeren.

11

3.1.5 Onvolkomenheid uitvoering informatiebeveiliging batenlastendienst DUO

Bij DUO zien wij dat voor meerdere systemen een actuele risicoanalyse ontbreekt. Voor meerdere informatiesystemen zijn de verantwoordelijkheden voor de systemen niet toegewezen aan lijnmanagers. De verantwoordelijke lijnmanagers hebben de veiligheidsrisico's van de informatiesystemen niet volledig in beeld. Ze weten daardoor niet of de noodzakelijke beveiligingsmaatregelen worden uitgevoerd en goed werken. Wij dringen erop aan dit op korte termijn ter hand te nemen. DUO beperkt de risico's door periodiek beveiligingstesten uit te voeren op systemen om eventuele kwetsbaarheden tijdig op te sporen. Ten slotte merken wij op dat het informatiebeveiligingsbeleid niet periodiek wordt geëvalueerd.

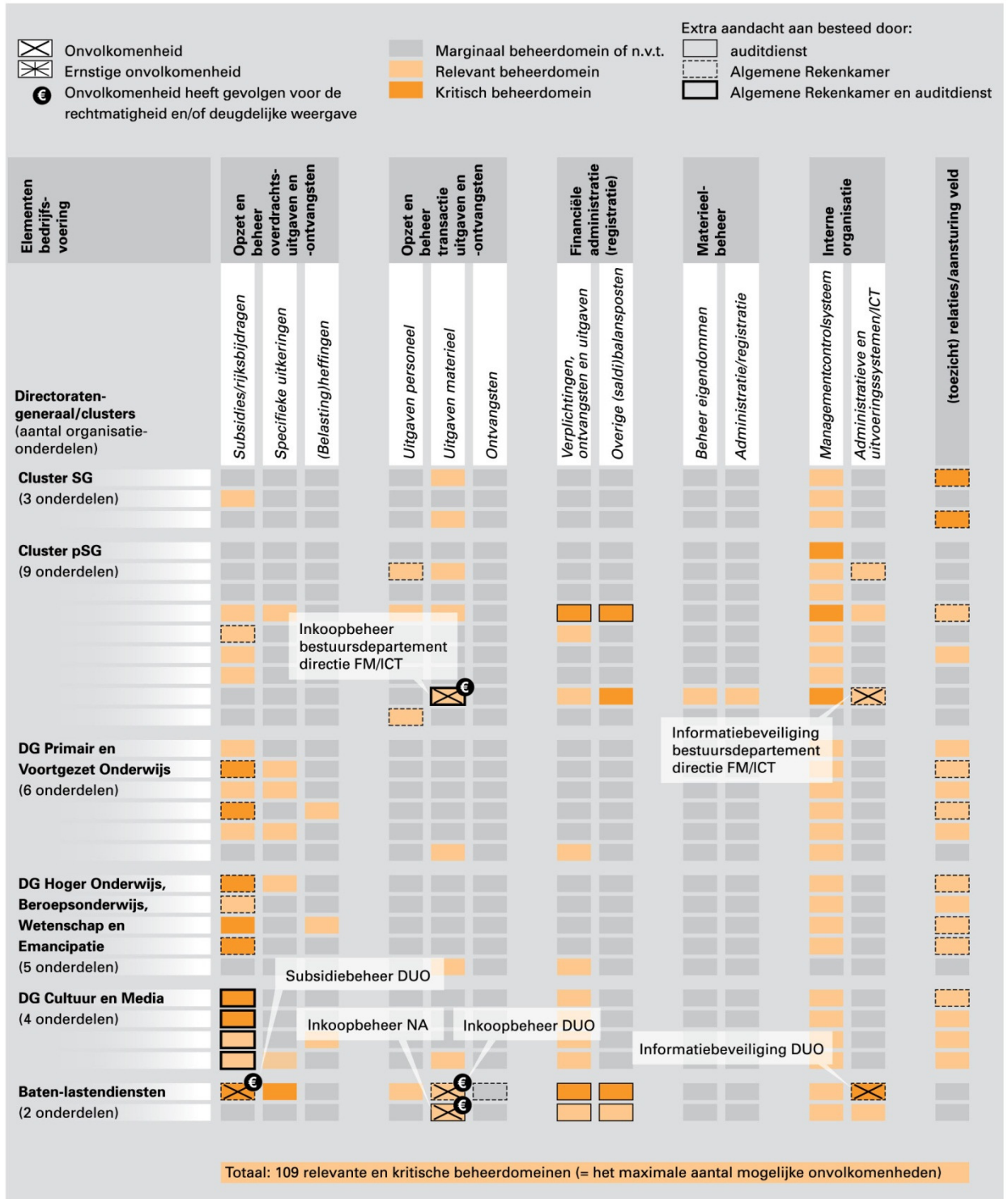
3.2 Overzicht organisatieonderdelen

Wij onderscheiden in de bedrijfsvoering van het Ministerie van OCW 89 relevante en 20 kritische beheerdomeinen.⁴ De zes onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd, hebben betrekking op vier relevante en twee kritische beheerdomeinen.

⁴ In het overzicht bedrijfsvoering onderscheiden wij verschillende elementen van de bedrijfsvoering, zoals het beheer van subsidies of eigendommen. Met een beheerdomein doelen wij op het beheer van een element van de bedrijfsvoering waarvoor een organisatieonderdeel verantwoordelijk is. Elk beheerdomein komt overeen met één cel in het overzicht bedrijfsvoering.

Bedrijfsvoering; organisatieonderdelen, Ministerie van OCW (VIII)

Naast deze onvolkomenheden vragen wij nog aandacht voor de volgende onderdelen van de bedrijfsvoering: personeelsbeheer, vertrouwensfuncties en informatiebeveiliging.

13

3.2.1 Personeelsbeheer

Het ministerie controleert onvoldoende in hoeverre medewerkers ten onrechte verlofstuwmeren opbouwen én deze bij ontslag uitbetaald krijgen. Hoewel in de beschikkingen van medewerkers die met ontslag zouden gaan was aangegeven dat zij niet in aanmerking kwamen voor uitbetaling van verlofuren, is dit in verschillende gevallen toch gebeurd. De reden daarvoor was volgens het Ministerie van OCW dat het P-Direktsysteem naar aanleiding van het ontslag 'automatisch' tot uitbetaling van de resterende verlofdagen overging.

De fout voor deze onterechte uitbetaling ligt echter niet bij P-Direkt, maar wordt veroorzaakt door tekortschietende interne beheersmaatregelen die het ministerie zelf moet treffen. In het selfserviceconcept van P-Direkt dienen de leidinggevenden op het departement toereikende interne controles uit te voeren om onrechtmatige betalingen te voorkomen.

Wij bevelen de minister van OCW aan om de beheersmaatregelen rond de verwerking van P-Direktmutaties aan te scherpen.

Wij hebben een aantal andere aspecten van het personeelsbeheer door de directie Personeel en Organisatie niet goed kunnen controleren, doordat wij verschillende dossierstukken niet (tijdig) hebben ontvangen. Voor zover nodig komen wij op een aantal personeelsdossiers los van het verantwoordingsonderzoek nog terug.

3.2.2 Vertrouwensfuncties

Mensen die een vertrouwensfunctie bekleden, dragen een bijzondere verantwoordelijkheid. Ze hebben toegang tot gevoelige informatie of staatsgeheimen of doen werk dat van vitaal belang is voor de instandhouding van het maatschappelijk leven of dat hoge eisen stelt aan hun integriteit. Om er zeker van te zijn dat mensen in vertrouwensfuncties betrouwbaar en niet chantabel zijn, moeten ze 'gescreend' worden door de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD).

Ministeries dienen volgens de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo) een actueel overzicht te hebben van de functies die gelden als 'vertrouwensfunctie'. Voordat iemand benoemd wordt op een vertrouwensfunctie moet het ministerie hem/haar aanmelden bij de AIVD

voor een veiligheidsonderzoek. De medewerker kan pas aan het werk op deze functie als de AIVD een Verklaring van Geen Bezwaar (VGB) heeft afgegeven. Het is strafbaar iemand zonder VGB in een vertrouwensfunctie aan het werk te laten gaan.

14

Bij het ministerie zijn 78 functies aangemerkt als vertrouwensfuncties (A-niveau: 59, B-niveau: 19). Bij het ministerie zijn in 2011 vier medewerkers in vertrouwensfuncties begonnen voordat de screening door de AIVD was afgerond. Het ministerie geeft aan dat dit alleen gebeurt in dringende gevallen, bijvoorbeeld wanneer een politiek assistent snel benoemd moet worden. Het ministerie neemt beveiligingsmaatregelen om de risico's hiervan te beperken en de secretaris-generaal ondertekent een verklaring waarin per geval met deze alternatieve maatregel wordt ingestemd. Het plaatsen van medewerkers in een vertrouwensfunctie zonder dat de screening is afgerond, is echter in strijd met de Wvo.

Wij dringen er bij de minister op aan om geen personen in een vertrouwensfunctie te plaatsen voordat de screening van de AIVD is afgerond en de VGB is verstrekt.

3.2.3 Toezicht informatiebeveiliging directie Bestuursondersteuning en Advies (BOA)

Wij merken op dat het ministerie stappen heeft gezet om het toezicht op informatiebeveiliging te intensiveren, maar dat dit nog onvoldoende toezichtinformatie heeft opgeleverd. De beveiligingsambtenaar heeft het toezicht op de informatiebeveiliging in 2011 geïntensiveerd door onder meer de directies tweemaal te bevragen over de stand van zaken binnen hun directie. Uit de eerste evaluaties blijkt dat informatiebeveiliging nog weinig prioriteit krijgt van het lijnmanagement. De tweede uitvraag leverde onvoldoende informatie op over de verantwoordelijkheid van het lijnmanagement voor de beveiliging van informatiesystemen. Daarnaast ontbreekt een periodieke evaluatie van het beleid. Wij dringen erop aan dit op korte termijn ter hand te nemen.

3.3 Ontwikkeling bedrijfsvoering

15

Onderstaande figuur toont de ontwikkeling van het aantal en het soort onvolkomenheden in de bedrijfsvoering van het Ministerie van OCW over de afgelopen drie jaar.

Onderwerp	2009	2010	2011
Subsidiebeheer directie Kunsten en directie Cultureel Erfgoed	V		
Interne beheersing bekostigingsproces primair onderwijs DUO vestiging Zoetermeer	X	V	
Inkoopbeheer (waaronder naleving Europese aanbestedingsregels) directie FM/ICT (voorheen CO)	X	X	X
Inkoopbeheer (waaronder naleving Europese aanbestedingsregels) baten-lastendienst Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)			X
Inkoopbeheer (waaronder naleving Europese aanbestedingsregels) baten-lastendienst Nationaal Archief (NA)			X
Subsidiebeheer: DUO			X
Informatiebeveiliging	X	V	
Informatiebeveiliging: Coördinatie en toezicht directie BOA		X	V <small>aandachtspunt</small>
Informatiebeveiliging: Uitvoering informatiebeveiliging directie FM/ICT		X	X
Informatiebeveiliging: Uitvoering informatiebeveiliging baten-lastendienst DUO			X

- X onvolkomenheid
- XX ernstige onvolkomenheid
- V opgelost

In 2011 heeft de minister ons onbelemmerde toegang gegeven tot alle informatie van het ministerie. In 2009 en 2010 verleende zij alleen *in beginsel* en *voor de duur van het onderzoek* toegang tot deze informatie. Deze beperkingen belemmerden en vertraagden soms ons onderzoek. Wij zijn daarom blij dat dit punt in 2011 structureel is opgelost en hierover goede afspraken zijn gemaakt.

De bedrijfsvoering over 2011 is onvoldoende verbeterd. Op het bestuursdepartement is een onvolkomenheid opgelost. Bij de baten-lastendiensten hebben wij drie nieuwe onvolkomenheden geconstateerd.

Verder blijkt uit ons onderzoek dat de dossiervorming van het Ministerie van OCW op onderdelen ontoereikend is. De auditdienst en wij konden in diverse gevallen de rechtmatigheid van transacties niet vaststellen, doordat verschillende dossiers onvolledig zijn. Wij zien dit terug bij onze onderzoeken naar het inkoopbeheer en het personeelsbeheer.

16

3.4 Oordeel over totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering

Oordeel

De informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van OCW is op deugdelijke wijze tot stand gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

Toelichting

De Tweede Kamer wil dat de overheid meer gebruik maakt van open standaarden en opensourcesoftware. In de bedrijfsvoeringsparagraaf dient in dit verband conform de rijksbegrotingsvoorschriften expliciet te vermeld worden of afgeweken is van dit uitgangspunt bij aanschaf ICT-diensten of ICT-producten. De minister vermeldt in de bedrijfsvoeringsparagraaf in het geheel niet of gebruik is gemaakt van open standaarden en/of opensourcesoftware.

De Tweede Kamer wil afzonderlijk inzicht in de inhuur van externen met een tarief van € 225 (excl. BTW) per uur of hoger. De rijksbegrotingsvoorschriften schrijven voor dat hier een toelichting op wordt gegeven. De minister van OCW vermeldt niet of het ministerie dergelijke inhuur heeft verricht.

In de bedrijfsvoeringsparagraaf was door de minister op basis van informatie van de auditdienst een fout gerapporteerd van € 18 miljoen. Wij komen op basis van aanvullend onderzoek tot de conclusie dat de fout € 36,0 miljoen bedraagt. De bedrijfsvoeringsparagraaf is hierop aangepast.

4 Financiële informatie

17

In dit hoofdstuk staat ons oordeel over de financiële informatie in het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van OCW (§ 4.1). Vervolgens geven we een overzicht van de financiële informatie per artikel (§ 4.2).

De verplichtingen van het Ministerie van OCW bedroegen in 2011 € 34.395,7 miljoen, de uitgaven € 33.964,3 miljoen en de ontvangsten € 1.191,0 miljoen.

4.1 Oordeel over financiële informatie

Oordeel over de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten en over de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten⁵ in deze financiële overzichten

Inleiding

We hebben de financiële informatie in de volgende financiële overzichten van het departementale jaarverslag 2011 van het Ministerie van OCW gecontroleerd:

- a. de departementale verantwoordingsstaat met toelichting;
- b. de samenvattende verantwoordingsstaat van de baten-lastendiensten met toelichting;
- c. de departementale saldibalans met toelichting;
- d. de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen rapportage over de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten en
- e. het overzicht van personele topinkomens.

Verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Op grond van de Comptabiliteitswet 2001 (CW 2001) dient de minister een jaarverslag en een departementale saldibalans op te stellen, die voldoen aan de in de CW 2001 en in daarop gebaseerde lagere regelgeving opgenomen eisen. Op grond van de CW 2001 dient de

⁵ Tot 'verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten' worden in dit verband ook gerekend de afrekeningen van voorschotten; baten, lasten, kapitaaluitgaven, kapitaalontvangsten en balansposten van baten-lastendiensten

financiële informatie deugdelijk te zijn weergegeven en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften te zijn opgesteld.

18

De minister is ook verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten in de financiële overzichten. Deze verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten zijn rechtmatig als zij tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de doelomschrijving van de toepasselijke begrotingsartikelen, de toepasselijke begrotingswetten, andere wettelijke regelingen, overeenkomsten en beschikkingen. Voor verplichtingen, uitgaven en ontvangsten die gevoelig zijn voor misbruik en oneigenlijk gebruik dient de minister een toereikend beleid te voeren.

Verantwoordelijkheid van de Algemene Rekenkamer

Op grond van de CW 2001 is het de verantwoordelijkheid van de Algemene Rekenkamer om de financiële informatie in het jaarverslag en de departementale saldibalans te controleren en haar oordeel vast te leggen in een rapport.

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de INTOSAI Fundamental Auditing Principles and Guidelines. Deze Standaarden vereisen dat wij ethische voorschriften naleven en dat wij onze controle plannen en uitvoeren om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden gericht op het verkrijgen van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen die in de financiële overzichten zijn opgenomen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van onze oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de financiële overzichten afwijkingen van materieel belang bevatten die het gevolg zijn van fraude en corruptie of fouten. Bij het maken van deze risico-inschatting nemen wij de interne beheersing die relevant is voor het opmaken van de financiële overzichten in aanmerking. Wij richten ons op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden, maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van die interne beheersing.

In verband met het budgetrecht van de Staten-Generaal richt de Algemene Rekenkamer haar controle zo in dat zij in staat is fouten en onzekerheden van materieel belang op artikelniveau te rapporteren.

De controle van de Algemene Rekenkamer richt zich op:

- de deugdelijke weergave van de financiële informatie en het voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften;

- de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten.

19

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de in de financiële overzichten opgenomen financiële informatie deugdelijk is weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

Wij zijn voorts van oordeel dat de in de financiële overzichten opgenomen verplichtingen, uitgaven, ontvangsten en balansposten rechtmatig tot stand gekomen zijn, met uitzondering van de volgende fouten en onzekerheden in de samenvattende verantwoordingsstaat van de baten-lastendiensten en de toelichting bij de departementale saldibalans:

- een bedrag van € 36,0 miljoen aan fouten in de samenvattende verantwoordingsstaat van de baten-lastendiensten en
- een bedrag van € 139,3 miljoen aan onzekerheden in de afgerekende voorschotten in de toelichting bij de saldibalans.

Deze fouten en onzekerheden overschrijden de tolerantiegrenzen van de jaarrekening.

Het bedrag aan verplichtingen omvat in totaal € 517,8 miljoen aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 1, 3, 4, 8, 9, 15, 18 en 25.

Het bedrag aan uitgaven omvat in totaal € 34,2 miljoen aan overschrijdingen op de begrotingsartikelen 3, 4, 6, 14, 15, 18 en 25.

Gaan de Staten-Generaal niet akkoord met de daarmee samenhangende slotwetmutaties, dan moeten wij ons oordeel mogelijk herzien.

Belangrijke fouten en onzekerheden op artikelniveau

De Algemene Rekenkamer controleert ook op artikelniveau de deugdelijke weergave van de financiële informatie en de rechtmatigheid van de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten. Wij hebben hierbij een belangrijke fout in de rechtmatigheid geconstateerd in artikel 4 'Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie' met een bedrag van € 124,4 miljoen in de verplichtingen.

Toelichting onzekerheid afgerekende voorschotten

In de bedrijfsvoeringsparagraaf heeft de minister melding gemaakt van een niet goed functionerend systeem van verantwoorden en controle van specifieke uitkeringen (SiSa). Hiertegen hebben wij bezwaar gemaakt, als bedoeld in artikel 88 lid 1 van de Comptabiliteitswet, bij de minister van

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In het plan van aanpak van de minister van BZK van 27 april 2012 zien wij voldoende aanknopingspunten voor de verbetering van de opzet en werking van het SiSa-systeem. Dit heeft ons doen besluiten het bezwaar niet te handhaven. Het niet handhaven van het bezwaar laat onverlet dat wij het niet goed functionerende SiSa-systeem als een ernstige onvolkomenheid betitelen, die de komende tijd de nodige aandacht van de minister van BZK en andere betrokken ministers zal vragen. Het plan van aanpak en onze reactie hierop hebben wij integraal opgenomen op onze website www.rekenkamer.nl. 20

Deze problematiek heeft gevolgen voor de beoordeling van de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen die in 2010 en eerder zijn verstrekt aan medeoverheden. Hiermee is niet het totale bedrag aan eerder verstrekte specifieke uitkeringen gemoeid. De minister heeft namelijk andere informatie kunnen overleggen op grond waarvan de rechtmatigheid kan worden vastgesteld. Wij kunnen voor de vaststellingen van eerder verstrekte specifieke uitkeringen veelal steunen op deze aanvullende informatie en werkzaamheden. Gelet op het voorgaande hebben wij onvoldoende zekerheid over de vaststellingen van verstrekte specifieke uitkeringen uit 2010 en eerder voor een bedrag van € 139,3 miljoen.⁶

4.2 Overzicht per begrotingsartikel

Het volgende overzicht toont per begrotingsartikel waar fouten of onzekerheden zijn geconstateerd in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave van de inning en besteding van de middelen die de tolerantiegrenzen overschrijden. Daarnaast laat het overzicht zien welke artikelen gevolgen kunnen ondervinden van de onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd.

⁶ Voor nadere informatie over de problematiek rondom het SiSa-systeem verwijzen wij naar ons rapport *Staat van de Rijksverantwoording 2011* en naar het *Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*.

Financiële informatie per begrotingsartikel, Ministerie van OCW (VIII)

			Zie AAL punt:	1	2	3	4			
			Onvolkomenheid bij:	Inkoopbeheer bestuursdepartement directie FM/ICT	Inkoopbeheer DUO	Inkoopbeheer NA	Subsidiebeheer DUO			
	artikel dat gevolgen kan ondervinden van de onvolkomenheid (mogelijke gevolgen voor bijvoorbeeld rechtmatigheid, betrouwbaarheid gegevens of doelrealisatie)									
	artikel waar fouten of onzekerheden in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave zijn geconstateerd als gevolg van de onvolkomenheid									
Beleidsartikelen			Bedrijfsvoering							
Art. nr.	Omschrijving	Gerealiseerde uitgaven 2011 (x1000)								
01	Primair onderwijs	€ 9.554.470								
03	Voortgezet onderwijs	€ 6.950.405								
04	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	€ 3.479.814								
05	Technocentra	€ 0								
06	Hoger beroepsonderwijs	€ 2.515.211								
07	Wetenschappelijk onderwijs	€ 3.954.885								
08	Internationaal beleid	€ 19.393								
09	Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	€ 273.113								
11	Studiefinanciering	€ 4.131.887								
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	€ 111.158								
13	Lesgelden	€ 5.708								
14	Cultuur	€ 931.207								
15	Media	€ 912.434								
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	€ 909.781								
25	Emancipatie	€ 16.075								
Niet-beleidsartikelen										
17	Nominaal en onvoorzien	€ 0								
18	Ministerie algemeen	€ 129.607								
19	Inspecties	€ 62.626								
20	Adviesraden	€ 6.487								
Baten-lastendiensten										
	Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)									
	Nationaal Archief (NA)									

Financiële informatie per begrotingsartikel, Ministerie van OCW (VIII)

22

			Zie AAL punt:	5	6	6*					
			Onvolkomenheid bij: artikel dat gevolgen kan ondervinden van de onvolkomenheid (mogelijke gevolgen voor bijvoorbeeld rechtmatigheid, betrouwbaarheid gegevens of doelrealisatie) € artikel waar fouten of onzekerheden in de rechtmatigheid of deugdelijke weergave zijn geconstateerd als gevolg van de onvolkomenheid	Informatiebeveiliging bestuursdepartement, directie FM/ICT	Informatiebeveiliging DUO	Ministerie van BZK Ernstige onvolkomenheid systeem van sisa					Tolerantiegrenzen overschreden? Artikelniveau
Beleidsartikelen				Bedrijfsvoering				Financiële info			
Art. nr.	Omschrijving	Gerealiseerde uitgaven 2011 (x1000)									
01	Primair onderwijs	€ 9.554.470									nee
03	Voortgezet onderwijs	€ 6.950.405									nee
04	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	€ 3.479.814									ja
05	Technocentra	€ 0									nee
06	Hoger beroepsonderwijs	€ 2.515.211									nee
07	Wetenschappelijk onderwijs	€ 3.954.885									nee
08	Internationaal beleid	€ 19.393									nee
09	Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	€ 273.113									nee
11	Studiefinanciering	€ 4.131.887									nee
12	Tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	€ 111.158									nee
13	Lesgelden	€ 5.708									nee
14	Cultuur	€ 931.207									nee
15	Media	€ 912.434									nee
16	Onderzoek en wetenschapsbeleid	€ 909.781									nee
25	Emancipatie	€ 16.075									nee
Niet-beleidsartikelen											
17	Nominaal en onvoorzien	€ 0									nee
18	Ministerie algemeen	€ 129.607									nee
19	Inspecties	€ 62.626									nee
20	Adviesraden	€ 6.487									nee
Baten-lastendiensten											
	Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)										ja
	Nationaal Archief (NA)										

* In het Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van BZK.

5 Reactie minister van OCW

23

De minister van OCW heeft op 26 april 2012 gereageerd op dit achtergronddocument, in een bijlage bij haar reactie op ons Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van OCW. Hieronder volgt de integrale tekst uit die bijlage. De complete reactie staat op www.rekenkamer.nl.

De reactie gaf ons geen aanleiding tot een nawoord.

De minister schrijft:

"Beleidsinformatie

De Algemene Rekenkamer heeft de totstandkoming van de beleidsinformatie onderzocht en komt tot het oordeel dat de onderzochte prestatie-indicatoren deugdelijk tot stand zijn gekomen en voldoen aan de verslaggevingsvoorschriften, met uitzonderingen van twee prestatie-indicatoren waarvoor de bronvermelding niet juist is.

Reactie OCW

OCW is verheugd met het oordeel van de Algemene Rekenkamer dat de beleidsinformatie deugdelijk tot stand is gekomen en met uitzondering van twee foutieve bronvermeldingen voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften. Een grote hoeveelheid aanvullende informatie is te vinden in het tegelijk met het Jaarverslag uitgebrachte document "Kerncijfers 2007-2011".

Bedrijfsvoering

Op basis van haar onderzoek komt de Algemene Rekenkamer tot de bevinding dat de onderzochte onderdelen van de bedrijfsvoering van OCW in 2011 voldoen aan de gestelde eisen. Hierop zijn een zestal uitzonderingen. Deze zijn te verdelen in onvolkomenheden met betrekking tot:

- inkoop en naleving van de Europese aanbestedingsregels (bij drie organisatieonderdelen);
- subsidiebeheer en
- uitvoering informatiebeveiliging (bij twee organisatieonderdelen).

Naast de onvolkomenheden vraagt de Algemene Rekenkamer aandacht voor de volgende onderdelen in de bedrijfsvoering:

- personeelsbeheer;
- vertrouwensfuncties en
- informatiebeveiliging.

24

Tot slot geeft de Algemene Rekenkamer een oordeel over de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering.

In de paragrafen hierna zal OCW eerst ingaan op de onvolkomenheden en de aandachtspunten. Tot slot wordt gereageerd op het oordeel over de totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering.

Onvolkomenheden

Onvolkomenheid in het inkoopbeheer waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels bij de directie FM/ICT, Dienst Uitvoering Onderwijs en het Nationaal Archief (paragraaf 3.1.1 en 3.1.2)

De Algemene Rekenkamer constateert bij de directie FM/ICT, de Dienst Uitvoering Onderwijs en het Nationaal Archief een onvolkomenheid in het inkoopbeheer en de naleving van de Europese aanbestedingsregels. De Algemene Rekenkamer is positief over de verbeteracties die het afgelopen jaar in gang zijn gezet, maar constateert daarbij dat deze te laat zijn ingezet om in 2011 nog effect te sorteren. De bevindingen van de Algemene Rekenkamer hebben betrekking op het ontbreken van centraal toezicht in het inkoopproces en de dossiervorming. Daarnaast wordt bij de directie FM/ICT voor het bestuursdepartement als risico aangemerkt dat beleidsdirecties zelf mogen inkopen tot de aanbestedingsgrens. Specifiek voor de Dienst Uitvoering Onderwijs en het Nationaal Archief wordt opgemerkt dat er onvoldoende concurrentiestelling heeft plaatsgevonden en dat contracten niet tijdig verlengd of tijdig opnieuw zijn aanbesteed.

Reactie OCW

OCW deelt de mening van de Algemene Rekenkamer dat verbeteracties te laat zijn gestart om de gewenste effecten te sorteren. De aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om de dossiervorming te verbeteren neemt OCW over.

Per 10 april 2012 is, naast de al genomen maatregelen, voor het gehele departement voorafgaand toezicht door FEZ ingevoerd om:

- nieuwe onrechtmatigheden te vermijden;
- de inkoopdossiers van nieuwe en al bestaande inkopen in 2012 te completeren en
- zorg te dragen dat contracten juist, tijdig en volledig worden geregistreerd.

Het voorafgaand toezicht van FEZ omvat alle inkopen boven de € 10.000 (exclusief BTW) en vindt plaats op drie momenten in het proces:

25

- voor het aanvragen van de offerte;
- voor het communiceren over de gunning en
- voor het ondertekenen van het contract.

Op basis van de uitgevoerde controles zal periodiek bepaald worden of het noodzakelijk is het voorafgaand toezicht op onderdelen van de organisatie voort te zetten.

Parallel aan het voorafgaand toezicht worden structurele oplossingen onderzocht voor:

- verdere centralisatie van inkopen en centraal toezicht op inkopen;
- tijdig en juist verlengen van contracten en
- borging van concurrentiestelling binnen bestaande raamcontracten.

OCW treedt hierbij graag in overleg met de Algemene Rekenkamer om de mogelijkheden te bespreken hoe contracten tijdig en juist verlengd kunnen worden conform de vigerende wet- en regelgeving zonder de continuïteit van de bedrijfsvoering in gevaar te brengen. Dit speelt met name bij grote en complexe ICT-contracten bij de Dienst Uitvoering Onderwijs.

Onvolkomenheid in het subsidiebeheer bij Dienst Uitvoering Onderwijs (paragraaf 3.1.3)

De Algemene Rekenkamer constateert fouten bij de Dienst Uitvoering Onderwijs als het gaat om het subsidiebeheer in:

- de financiële verantwoording;
- de beoordeling van de verantwoordingsstukken en
- de administratieve verwerking.

Reactie OCW

OCW onderkent de bevindingen van de Algemene Rekenkamer. Om de onvolkomenheid op te lossen wordt in 2012 een plan van aanpak uitgevoerd. Hierin zijn interne maatregelen voor het verder verscherpen van het toezicht nader uitgewerkt. Onderdeel van het plan van aanpak is dat bij de subsidievaststelling scherper wordt toegezien dat in het rechtmatigheidsoordeel een accountantsverklaring is opgenomen. Tevens wordt in het plan van aanpak uitgewerkt hoe het inzicht in de openstaande voorschotten kan worden verbeterd.

Inmiddels is de Auditdienst van OCW gevraagd om een audit uit te voeren op de naleving van de taakverdeling tussen de Dienst Uitvoering Onderwijs en het bestuursdepartement bij het toekennen van subsidies.

Onvolkomenheid uitvoering informatiebeveiliging directie FM/ICT en Dienst Uitvoering Onderwijs (paragraaf 3.1.4 en 3.1.5)

De Algemene Rekenkamer constateert twee onvolkomenheden in de uitvoering van het informatiebeveiligingsbeleid bij OCW. Zowel bij de Dienst Uitvoering Onderwijs als bij de directie FM/ICT zijn niet voor alle systemen de veiligheidsrisico's in beeld. Bij DUO stelt de Algemene Rekenkamer dat het informatiebeveiligingsbeleid niet periodiek wordt geëvalueerd. Bij de directie FM/ICT geldt dat voor een onderdeel van het financiële systeem de vereiste risicoanalyse niet navolgbaar is gedocumenteerd.

Reactie OCW

OCW onderkent de bevindingen van de Algemene Rekenkamer en neemt de aanbevelingen over.

Aandachtspunten

Aandachtspunt personeelsbeheer (paragraaf 3.2.1)

De Algemene Rekenkamer komt tot de conclusie dat OCW onvoldoende interne controle maatregelen heeft uitgewerkt rond de verwerking van de P-Direktmutaties. Daarnaast geeft de Algemene Rekenkamer aan een aantal aspecten niet goed te hebben kunnen controleren, omdat de dossierstukken niet (tijdig) zijn ontvangen.

Reactie OCW

OCW neemt de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer over aangaande de beheersmaatregelen rond de verwerking van de P-Direktmutaties. Dit zal onder andere gebeuren door een duidelijke en tijdige communicatie richting managers en medewerkers te organiseren rond de kritische P-Direktmutaties.

Naar aanleiding van de opmerking van de Algemene Rekenkamer over het onvoldoende op orde zijn van de dossiervorming op het gebied van personeelsbeheer heeft OCW reeds maatregelen genomen om de dossiers op orde te krijgen. Deze maatregelen maken onderdeel uit van de reguliere activiteiten.

Aandachtspunt vertrouwensfuncties (paragraaf 3.2.2)

De Algemene Rekenkamer benadrukt het belang van de screening van medewerkers in vertrouwensfuncties. Uit het onderzoek van de Algemene Rekenkamer is gebleken dat bij OCW in een viertal gevallen medewerkers in vertrouwensfuncties zijn begonnen voordat de screening was afgerond.

Reactie OCW

OCW houdt zich aan de regels rondom het aanstellen van personen in vertrouwensfuncties. Zoals ook in het onderzoek is aangegeven, kan het in uitzonderlijke gevallen voorkomen dat het onderzoek van de AIVD nog niet geheel is uitgevoerd en een medewerker snel moet worden benoemd. Zoals uit het onderzoek van de Algemene Rekenkamer ook blijkt, neemt OCW in zulke gevallen de volgende beveiligingsmaatregelen om de risico's te beperken:

- een gesprek vindt plaats tussen de betrokken medewerker en de beveiligingsambtenaar van OCW;
- een kopie van het Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - Bijzondere informatie wordt aan de betrokken medewerker uitgereikt;
- op basis van het gesprek tussen de beveiligingsambtenaar en de betrokken medewerker wordt een verklaring opgesteld die door de secretaris-generaal ondertekend wordt om met deze alternatieve maatregel in te stemmen en
- tot slot wordt er rekening gehouden met de uitvoering van de werkzaamheden door staatsgeheime werkzaamheden zoveel mogelijk uit te sluiten.

Aandachtspunt toezicht informatiebeveiliging directie Bestuurs- ondersteuning en Advies (paragraaf 3.2.3)

Naar aanleiding van het door de Algemene Rekenkamer uitgevoerde rijksbrede onderzoek naar informatiebeveiliging constateert de Algemene Rekenkamer dat OCW in 2011 stappen heeft gezet om het toezicht op informatiebeveiliging te intensiveren. Hiermee is de onvolkomenheid opgelost. Dit heeft volgens de Algemene Rekenkamer evenwel nog niet voldoende toezichtsinformatie opgeleverd. De Algemene Rekenkamer adviseert OCW om meer informatie over de verantwoordelijkheden van het lijnmanagement op te vragen en het beleid periodiek te evalueren.

Reactie OCW

OCW is verheugd dat de onvolkomenheid toezicht op informatiebeveiliging bij de directie Bestuursondersteuning en Advies (BOA) is opgelost. OCW neemt de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer over en zal in 2012 na het gereedkomen van het Baseline informatiebeveiliging rijksoverheid en het geactualiseerde Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - Bijzondere informatie op basis van een gedegen risicoanalyse het (informatie)beveiligingsbeleid evalueren en actualiseren. Tot slot wordt de toezichthoudende rol in 2012 versterkt.

Oordeel over totstandkoming van de informatie over de bedrijfsvoering (paragraaf 3.4)

28

De Algemene Rekenkamer constateert dat de informatie over de bedrijfsvoering in het Jaarverslag 2011 op een deugdelijke wijze tot stand is gekomen en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften.

De Algemene Rekenkamer geeft aan dat de Tweede Kamer wil dat de overheid gebruik maakt van open standaarden en open source software. In dit verband dient in de bedrijfsvoeringsparagraaf conform de rijksbegrotingsvoorschriften expliciet te worden vermeld of wordt afgeweken van dit uitgangspunt. Daarnaast wordt door de Tweede Kamer afzonderlijk inzicht gevraagd in de inhuur van externen met een tarief van € 225 (excl. BTW) per uur of hoger.

Reactie OCW

OCW handelt conform de wens van de Tweede Kamer dat de overheid meer gebruik maakt van open standaarden en open source software en heeft geen inhuur van externen met een tarief van € 225 (excl. BTW) per uur of hoger. Omdat OCW de instructies uit de rijksbegrotingsvoorschriften toepast, is er geen aanleiding om hierover melding te maken in de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Financiële informatie

De Algemene Rekenkamer komt tot oordeel dat de in de financiële overzichten opgenomen financiële informatie deugdelijk is weergegeven en voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften. Daarnaast wordt door de Algemene Rekenkamer ingegaan op fouten en onzekerheden op artikelniveau en onzekerheden bij afgerekende voorschotten. OCW wil graag op deze punten reageren.

Belangrijke fouten en onzekerheden op artikelniveau (paragraaf 4.1)

Bij de controle op artikelniveau vermeldt de Algemene Rekenkamer een fout in de rechtmatigheid in artikel 4 'Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie'. Deze fout is vermeld in het jaarverslag van OCW over 2011. Het wetsvoorstel om deze fout op te lossen, te weten Wijziging van onder meer de Wet educatie en beroepsonderwijs ten behoeve van het bevorderen van meer doelmatige leerwegen in het beroepsonderwijs en het moderniseren van de bekostiging van het beroepsonderwijs' (Kamerstukken II 2011/12, 33 200) ligt nu in de Tweede Kamer. In aansluiting hierop is het Uitvoeringsbesluit wet educatie beroepsonderwijs in voorbereiding. Verwacht wordt dat de wet in werking zal treden per 1 augustus 2013.

Single Information, Single Audit (paragraaf 4.1)

29

De Algemene Rekenkamer heeft in verband met de teleurstellende uitkomst van de single review 2011 geconcludeerd "... dat het systeem van de single audit onvoldoende functioneert". In verband met deze conclusie stelt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in overleg met haar collega van Financiën een plan van aanpak op ter verbetering van SiSa. Overigens zijn al enkele maatregelen genomen. In het plan van aanpak wordt van alle betrokken partijen (departementen, medeoverheden en accountants) een krachtige inzet gevraagd om SiSa meer robuust te maken. De eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de genoemde partijen blijven onverlet, maar worden in een samenhangend kader geplaatst om meerwaarde te bereiken en de kracht van SiSa beter te benutten.

OCW heeft vanaf 2004 sterk ingezet op het terugdringen van het aantal specifieke uitkeringen. In de periode van 2004 tot 2012 is OCW teruggegaan van zevenendertig naar drie specifieke uitkeringen. De totale onzekerheid in het kader van SiSa blijft hierdoor voor OCW beperkt tot € 139,3 miljoen."

Audit Actielijst

30

De Audit Actielijst (AAL) laat zien op welke punten wij vinden dat het Ministerie van OCW actie moet ondernemen. In de lijst staan de onvolkomenheden die wij hebben geconstateerd, onze aanbevelingen daarbij en de maatregelen die de minister heeft aangekondigd.

Eerste jaar constatering, artikel	Stand van zaken en conclusie	Aanbeveling	Toezegging minister	Meer informatie
Onvolkomenheid Inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij het bestuursdepartement, directie FM/ICT				
2009 <i>Artikelen 3,14,18</i>	Het ministerie is onvoldoende in staat om het inkoopproces voldoende beheerst te laten verlopen. Toezichtrol FEZ kan verbeterd worden; Op onderdelen is de dossiervorming ontoereikend.	Zie toe op: - Centraal toezicht door FEZ op het inkoopproces; - Verbetering van dossiervorming.	Per 10 april 2012 is voor het gehele departement voorafgaand toezicht ingevoerd om: - nieuwe onrechtmatigheden te vermijden; - de inkoopdossiers van nieuwe en al bestaande inkopen in 2012 te completeren en - zorg te dragen dat contracten juist, tijdig en volledig worden geregistreerd.	§ 3.1.1
Onvolkomenheid Inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij de batenlastendienst Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)				
2011	Er worden relatief veel fouten gemaakt met het Europees aanbesteden, Contracten zijn niet tijdig verlengd en er heeft onvoldoende concurrentiestelling plaatsgevonden binnen bestaande contracten. Inkoopdossiers zijn verspreid en bieden in de meeste gevallen slecht inzicht in doel- en rechtmatige inkoop.	Zie toe op: - het tijdig verlengen van contracten; - concurrentiestelling binnen bestaande contracten; - het op orde brengen van de inkoopdossiers.	Per 10 april 2012 is voor het gehele departement voorafgaand toezicht ingevoerd om: - nieuwe onrechtmatigheden te vermijden; - de inkoopdossiers van nieuwe en al bestaande inkopen in 2012 te completeren en - zorg te dragen dat contracten juist, tijdig en volledig worden geregistreerd.	§ 3.1.2

Onvolkomenheid Inkoopbeheer (waaronder de naleving van de Europese aanbestedingsregels) bij de batenlastendienst Nationaal Archief (NA)

<p>2011</p>	<p>Er worden relatief veel fouten gemaakt met het Europees aanbesteden, Contracten zijn niet tijdig verlengd en er heeft onvoldoende concurrentiestelling plaatsgevonden binnen bestaande contracten. Inkoopdossiers zijn verspreid en bieden in de meeste gevallen slecht inzicht in doel- en rechtmatige inkoop.</p>	<p>Zie toe op: - het tijdig verlengen van contracten; - concurrentiestelling binnen bestaande contracten; - het op orde brengen van de inkoopdossiers.</p>	<p>Per 10 april 2012 is voor het gehele departement voorafgaand toezicht ingevoerd om: nieuwe onrechtmatigheden te vermijden; de inkoopdossiers van nieuwe en al bestaande inkopen in 2012 te completeren en zorg te dragen dat contracten juist, tijdig en volledig worden geregistreerd.</p>	<p>§ 3.1.2</p>
-------------	--	--	--	----------------

Onvolkomenheid Subsidiebeheer DUO

<p>2011</p> <p>Artikelen 1,3,6,7,9</p>	<p>Financiële verantwoordingen voldoen niet aan de eisen van de betreffende subsidieregeling en subsidies zijn desondanks vastgesteld; - In de beoordeling van de verantwoordingsstukken wordt niet altijd alle relevante informatie betrokken; - Fouten bij de administratieve verwerking van subsidievestigingen waarbij voorschotten te laat dan wel te vroeg worden afgeboekt, hetgeen leidt tot een onjuiste voorschottenstand.</p>		<p>OCW onderkent de bevindingen van de Algemene Rekenkamer. Om de onvolkomenheid op te lossen wordt in 2012 een plan van aanpak uitgevoerd. Hierin zijn interne maatregelen voor het verder verscherpen van het toezicht nader uitgewerkt. Onderdeel van het plan van aanpak is dat bij de subsidievestiging scherper wordt toegezien dat in het rechtmatigheidsoordeel een controleverklaring is opgenomen. Tevens wordt in het plan van aanpak uitgewerkt hoe het inzicht in de openstaande voorschotten kan worden verbeterd.</p>	<p>§ 3.1.3</p>
--	--	--	--	----------------

Onvolkomenheid Informatiebeveiliging: Uitvoering informatiebeveiliging directie FM/ICT

<p>2010</p> <p>Alle artikelen</p>	<p>De directie FM/ICT heeft niet alle veiligheidsrisico's voor informatiesystemen in beeld gebracht.</p>	<p>Implementeer aantoonbaar en navolgbaar de beveiligingsmaatregelen naar aanleiding van risicoanalyses voor het SAP-systeem, E-Doc en MAP.</p>	<p>OCW onderkent de bevindingen van de Algemene Rekenkamer en neemt de aanbevelingen over.</p>	<p>§ 3.1.4</p>
-----------------------------------	--	---	--	----------------

Onvolkomenheid Informatiebeveiliging: Uitvoering informatiebeveiliging baten-lastendienst DUO				
2011	<p>Bij DUO ontbreekt voor meerdere systemen een actuele risicoanalyse.</p> <p>De verantwoordelijkheden voor meerdere systemen zijn niet toegewezen aan lijnmanagers.</p> <p>Het informatie-beveiligingsbeleid wordt niet periodiek geëvalueerd.</p>	<p>Zorg voor:</p> <ul style="list-style-type: none">- Een actuele risicoanalyse;- Toewijzing van de verantwoordelijkheden aan lijnmanagers;- Periodieke evaluatie van het informatiebeveiligingsbeleid.	<p>OCW onderkent de bevindingen van de Algemene Rekenkamer en neemt de aanbevelingen over.</p>	§ 3.1.5

Onderzochte prestatie-indicatoren

33

Artikel, OD	Prestatie-indicator
4.3.1	Diplomaresultaat per niveau; niveau 1
4.3.1	Diplomaresultaat per niveau; niveau 2
4.3.1	Diplomaresultaat per niveau; niveau 3
4.3.1	Diplomaresultaat per niveau; niveau 4
15.1	Publieksbereik landelijke publieke omroep
15.3.1	Onderscheidende programmering publieke televisie: % zendtijd informatie en jeugd
15.3.1	Bekendheid Kijkwijzer
16.3.3	Doorstroming van gehonoreerden in de Vernieuwingsimpuls (na 2,5 à 3 jaar); Postdoc
16.3.3	Doorstroming van gehonoreerden in de Vernieuwingsimpuls (na 2,5 à 3 jaar); UD
16.3.3	Doorstroming van gehonoreerden in de Vernieuwingsimpuls (na 2,5 à 3 jaar); UHD
16.3.3	Doorstroming van gehonoreerden in de Vernieuwingsimpuls (na 2,5 à 3 jaar); Hoogleraar
16.3.3	Doorstroming van gehonoreerden in de Vernieuwingsimpuls (na 2,5 à 3 jaar); Functie buiten de wetenschap

Overzicht fouten en onzekerheden in de financiële informatie in het jaarverslag 2011 van het Ministerie van OCW

34

Het totale overzicht van fouten en onzekerheden in deze bijlage bestaat uit de volgende tabellen:

- A Verplichtingen**
- B/C Uitgaven + ontvangsten**
- B Uitgaven**
- C Ontvangsten**
- D Baten-lastendiensten**
- E Saldibalans**
- F Afgerekende voorschotten**

BEIJLAGE 1 OVERZICHT FOUTEN EN ONZEKERHEDEN IN DE FINANCIËLE INFORMATIE IN HET JAARVERSLAG 2011 VAN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP (VIII)												
A. Verplichtingen (€ x 1000)												
Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid					
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave
Beleidsartikelen												
1	Primair onderwijs	9.914.081	93.015	1.017	75.303	168.318	1.017	nee	nee	-	-	-
3	Voortgezet onderwijs	7.057.626	7.990	42.694	3.080	11.070	42.694	nee	nee	-	-	-
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	3.559.207	124.403	7.488	-	124.403	7.488	ja	nee	-	-	-
5	Technocentra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Hoger beroepsonderwijs	2.509.747	-	-	909	909	-	-	nee	-	-	-
7	Wetenschappelijk onderwijs	3.946.917	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Internationaal beleid	15.441	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	312.184	1.187	-	-	1.187	-	nee	-	-	-	-
11	Studiefinanciering	4.131.887	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Tegemoetkoming studielasten	111.158	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Lesgeld	5.708	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Cultuur	846.543	3.029	425	-	3.029	425	nee	nee	-	-	-
15	Media	937.643	145	-	-	145	-	nee	-	-	-	-
16	Onderzoek en wetenschappen	830.254	-	7.600	-	-	7.600	-	nee	-	-	-
24	Kinderopvang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Emanipatie	18.597	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Niet-beleidsartikelen												
17	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	Ministerie algemeen	129.607	8.344	-	-	8.344	-	nee	-	-	-	-
19	Inspecties	62.626	175	-	-	175	-	nee	-	-	-	-
20	Adviesraden	6.487	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		34.395.713	238.288	59.224	79.292	317.580	59.224					
Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden												
Art. nr.	Post											
	Totaal individuele fouten	Fout										
	Totaal verplichtingen	34.395.713										
	Rechtmatigheid											
	Procentuele fout	< 0,01% Tolerantiegrens niet overschreden										
	Procentuele onzekerheid	< 0,01% Tolerantiegrens niet overschreden										
	Deugdelijke weergave											
	Procentuele fout	< 0,01% Tolerantiegrens niet overschreden										
	Procentuele onzekerheid	0,00%										

B/C. Uitgaven + ontvangsten (€ x 1000)											
Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag **	Fout	Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?		Onzekerheid over volledigheid	
				Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave
Beleidsartikelen											
1 *	Primair onderwijs	9.575.138	-	1.945	2.827	50.063	-	52.008	2.827	nee	nee
3 *	voortgezet onderwijs	6.959.855	-	2.428	-	11.343	-	13.771	-	nee	-
4	Beroepsopleiding en volwasseneneducatie	3.490.922	-	-	-	2.823	-	2.823	-	nee	-
5	Technocentra	238	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 *	Hoger beroepsopleiding	2.519.159	-	-	-	19.649	-	19.649	-	nee	-
7 *	Wetenschappelijk onderwijs	3.980.002	-	-	-	4.643	-	4.643	-	nee	-
8	Internationaal beleid	19.409	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 *	Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	278.329	-	-	2.690	5.981	-	5.981	2.690	nee	nee
11	Studiefinanciering	4.794.866	-	1.500	-	219	-	1.719	-	nee	-
12	Tegemoetkoming studielasten	127.431	-	-	-	1.000	-	1.000	-	nee	-
13	Lesgeld	212.854	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14 *	Cultuur	966.168	-	363	850	695	-	1.058	850	nee	nee
15	Media	1.103.393	-	440	15	102	-	542	15	nee	nee
16	Onderzoek en wetenschappen	911.301	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Kinderopvang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Emancipatie	16.102	-	-	-	378	-	378	-	nee	-
Niet-beleidsartikelen											
17	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18 *	Ministerie algemeen	130.514	-	2.298	-	2.719	-	5.017	-	nee	-
19	Inspecties	63.105	-	10	-	-	-	10	-	nee	-
20	Adviesraden	6.487	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		35.155.273		8.984	6.382	99.615		108.599	6.382		
*	De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering										
**	Uitsplitsing van het verantwoord bedrag naar uitgaven en ontvangsten vindt plaats in bijlagen B en C										
(1)	Totaal Uitgaven en Ontvangsten	35.155.273	Omvangsbasis uitgaven + ontvangsten								
	Deugdelijke weergave										
	Procentuele fout	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele onzekerheid	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Rechtmatigheid										
	Procentuele fout	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele onzekerheid	0,00%									
(2)	Totaal		Omvangsbasis uitgaven + ontvangsten + bijdrage(n) van derden baten-lastendiensten								
	Deugdelijke weergave										
	Procentuele fout	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele onzekerheid	< 0,01%	Tolerantiegrens								
	Rechtmatigheid										
	Procentuele fout	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele onzekerheid	0,00%									

B. Uitgaven (€ x 1000)											
Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Onzekerheid	Totaal F + O	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid
Beleidsartikelen											
1 *	Primair onderwijs	9.554.470	1.942	25.946	27.888	nee	-	987	nee	987	nee
3 *	voortgezet onderwijs	6.950.405	2.428	11.343	13.771	nee	-	-	nee	-	nee
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	3.479.814	-	1.977	1.977	nee	-	-	nee	-	nee
5	Technocentra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 *	Hoger beroepsonderwijs	2.515.211	-	19.649	19.649	nee	-	-	nee	-	nee
7 *	Wetenschappelijk onderwijs	3.954.885	-	4.643	4.643	nee	-	-	nee	-	nee
8	Internationaal beleid	19.393	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 *	Arbidsmarkt en personeelsbeleid	273.113	-	5.981	5.981	nee	-	912	nee	912	nee
11	Studiefinanciering	4.131.887	1.500	219	1.719	nee	-	-	nee	-	nee
12	Tegemoetkoming studiekosten	111.158	-	1.000	1.000	nee	-	-	nee	-	nee
13	Lesgoelden	5.708	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14 *	Cultuur	931.207	344	695	1.039	nee	-	425	nee	425	nee
15	Media	912.434	440	102	542	nee	-	15	nee	15	nee
16	Onderzoek en wetenschappen	909.781	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Kinderopvang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Emancipatie	16.075	-	378	378	nee	-	-	nee	-	nee
Niet-beleidsartikelen											
17	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18 *	Ministerie algemeen	129.607	2.298	2.719	5.017	nee	-	-	nee	-	nee
19	Inspecties	62.626	10	-	10	nee	-	-	nee	-	nee
20	Adviesraden	6.487	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		33.964.261	8.962	2.339	74.652	-	-	2.339	-	83.614	2.339
*	De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering										
Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden											
Art. nr.	Post	Fout									
	Totaal individuele fouten	0									
	Totaal uitgaven	33.964.261									
	Rechtmatigheid										
	Procentuele fout	< 0,01% Tolerantiegrens niet overschreden									
	Procentuele onzekerheid	< 0,01% Tolerantiegrens niet overschreden									
	Deugdelijke weergave										
	Procentuele fout	< 0,01% Tolerantiegrens niet overschreden									
	Procentuele onzekerheid	0,00%									

C. Ontvangsten (€ x 1000)										
Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Rechtmatigheid weergave	Deugdelijke weergave	Onzekerheid	Totaal F + O	Deugdelijke weergave	Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid
Beleidsartikelen										
1	Primair onderwijs	20.668	3	1.840	24.117	-	24.120	1.840	nee	-
3	voortgezet onderwijs	9.450	-	-	-	-	-	-	-	-
4	Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	11.108	-	-	846	-	846	-	nee	-
5	Technocentra	238	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Hoger beroepsonderwijs	3.948	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Wetenschappelijk onderwijs	25.117	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Internationaal beleid	16	-	-	-	-	-	-	-	-
9	Arbeidsmarkt en personeelsbeleid	5.216	-	1.778	-	-	-	1.778	-	nee
11	Studiefinanciering	662.979	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Tegemoetkoming studielasten	16.273	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Lesgoeden	207.146	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Cultuur	34.961	19	425	-	-	19	425	nee	-
15	Media	190.959	-	-	-	-	-	-	-	-
16	Onderzoek en wetenschappen	1.520	-	-	-	-	-	-	-	-
24	Kinderopvang	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25	Emancipatie	27	-	-	-	-	-	-	-	-
Niet-beleidsartikelen										
17	Nominaal en onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	Ministerie algemeen	907	-	-	-	-	-	-	-	-
19	Inspecties	479	-	-	-	-	-	-	-	-
20	Adviesraden	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal		1.191.012	22	4.043	24.963	-	24.985	4.043		-
Individuele fouten in de deugdelijke weergave die de tolerantie overschrijden										
Art. nr.	Post									
	Fout									
	Totaal individuele fouten									
	Totaal ontvangsten	1.191.012				0				
	Rechtmatigheid									
	Procentuele fout	< 0,01%							Tolerantiegrens niet overschreden	
	Procentuele onzekerheid	2,10%							Tolerantiegrens niet overschreden	
	Deugdelijke weergave									
	Procentuele fout	< 0,01%							Tolerantiegrens niet overschreden	
	Procentuele onzekerheid	0,00%								

D. Baten-lastendiensten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout		Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid	
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave			
	Nationaal Archief										
*	Baten	27.945	6.500	-	-	-	6.500	-	-	-	
	Bijdrage moederdepartement	21.506	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Dienst Uitvoering Onderwijs										
*	Baten	264.339	29.507	-	3.248	-	32.756	-	-	-	
	Bijdrage moederdepartement	239.490	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Totaal baten	292.284	36.007	-	3.248	-	39.256	-	-	-	
*	De fouten worden (deels) veroorzaakt door onvolkomenheden in de bedrijfsvoering										
	Totale baten lastendiensten	292.284									
	Rechtmatigheid										
	Procentuele fout	12,32%	Tolerantiegrens overschreden								
	Deugdelijke weergave	1,11%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele fout	0,00%									
	Procentuele onzekerheid	0,00%									

E. Saidibalans (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout		Onzekerheid		Totaal F + O		Tolerantie overschreden?	Onzekerheid over volledigheid	
			Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave			
	Museaal aankoopfonds	36.517	-	-	-	-	-	-		-	
	Risicopremie Garantstelling	2.407	-	-	-	-	-	-		-	
3	Liquide middelen	2.734	-	-	-	-	-	-		-	
5	Uitgaven buiten begrotingsverband	16.586	-	-	-	14.400	-	-		-	
6	Ontvangsten buiten begrotingsverband	7.215	4.990	-	-	248	-	4.990		-	
8	Extra-comptabele vorderingen	18.497.283	-	99	-	-	-	-		-	
9	Extra-comptabele schulden	-	-	-	-	-	-	-		-	
10	Voorschotten	6.990.695	-	332.260	-	-	-	-		-	
11	Garantieverplichtingen	1.943.811	-	660	-	70.000	-	-		-	
12	Openstaande verplichtingen	24.280.279	-	58.682	-	-	-	-		-	
13	Deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-		-	
	Totaal beoordeeld	51.777.527	4.990	391.701	-	84.648	-	4.990		-	
	(De tolerantiegrens wordt afgeleid van totaal beoordeeld)										
	Totaal saidibalans	51.777.527									
	Rechtmatigheid										
	Procentuele fout	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele onzekerheid	0,00%									
	Deugdelijke weergave										
	Procentuele fout	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								
	Procentuele onzekerheid	< 0,01%	Tolerantiegrens niet overschreden								

F. Afgerekende voorschotten (€ x 1000)

Art. nr.	Omschrijving	Verantwoord bedrag	Fout	Rechtmatigheid		Deugdelijke weergave		Totaal F + O	Tolerantie overschreden?		Onzekerheid over volledigheid
				Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave		Rechtmatigheid	Deugdelijke weergave	
	Totaal afgerekende voorschotten 2011	1.536.784	-	139.286	-	139.286	-	139.286	- ja		-
	Totaal afgerekende voorschotten	1.536.784	-	139.286	-	139.286	-	139.286	-		-

Afkortingen

42

AAL	Audit Actielijst
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
AOC	Agrarisch Opleidingencentrum
BOA	(directie) Bestuursondersteuning en Advies
BVE	Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie
BZK	(Ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CO	(directie) Concernondersteuning
CRIS	Contractregistratiesysteem
CW 2001	Comptabiliteitswet 2001
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
FEZ	Financieel Economische Zaken
FM/ICT	Facilitair Management en ICT
Intosai	International Organization of Supreme Audit Institutions
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
NA	Nationaal Archief
OCW	(Ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
SiSa	Single information, single audit
UD	Universitair docent
UHD	Universitair hoofddocent
VGB	Verklaring van geen bezwaar
Wvo	Wet veiligheidsonderzoeken

Op www.rekenkamer.nl, onder dossier Verantwoordingsdag, staat een verklarende woordenlijst met begrippen die veel voorkomen in de rapporten over ons jaarlijkse verantwoordingsonderzoek.

Literatuur

43

Algemene Rekenkamer (2011). *Rapport bij het Jaarverslag 2010 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII)*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010–2011, 32 710 VIII, nr. 2. Den Haag: Sdu.

Algemene Rekenkamer (2012a). *Rapport bij het Jaarverslag 2011 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII)*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 240 VIII, nr. 2. Den Haag: Sdu.

Algemene Rekenkamer (2012b). *Staat van de rijksverantwoording 2011*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 240, nr. 2. Den Haag: Sdu.

OCW (2011a). *Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2010–2011, 31 524, nr. 88. Den Haag: Sdu

OCW (2011b). *Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2012*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 000 VIII, nrs. 1–2. Den Haag: Sdu

OCW (2011c). *Kerncijfers 2007–2011*. Den Haag.

OCW (2012). *Jaarverslag en slotwet Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 2011*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 240 VIII, nr. 1. Den Haag: Sdu